

การบริหารจัดการขยะติดเชื้อ Infectious Waste Management

กิริติ สุทธิ¹ จักรवाल สุขไมตรี² สันหนัฐ จักรภทรวงศ์³
Keerati Sudthi, Chakraval Sukmaitri, Santhachak Phakaphat

บทคัดย่อ (Abstract)

ขยะเป็นสิ่งที่เกิดจากการใช้ในกิจกรรมของชีวิตประจำวันของมนุษย์แล้วถูกทิ้งขว้าง เนื่องจากไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไปหรือไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ หรืออาจด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นกลายสภาพเป็นสิ่งที่หมดคุณค่าหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอีกต่อไป ทั้งที่เป็นของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ถุงพลาสติก เศษกระดาษเศษอาหาร เศษผ้า ภาชนะกล่องใส่อาหาร แก้ว วัสดุหรือซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ระบุว่า ขยะมูลฝอยเป็นส่วนหนึ่ง ของคำว่า “ของเสีย” ซึ่งหมายความรวมถึงขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มูลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใดซึ่งถูกปล่อยทิ้งไว้หรือมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งสิ่งตกค้างหรือกากตะกอนจากสิ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ซึ่งมีวิธีการจัดการกับขยะหลายรูปแบบมาก ทั้งการนำกลับมาใช้ใหม่ หรือทำการรีไซเคิลให้เป็นสิ่งของใหม่เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ (Keywords): สภาพปัญหา; การบริหารจัดการ; ขยะติดเชื้อ

Abstract

Garbage is something that is used in human daily activities and thrown away because it is no longer available or is not desirable by the user. Or it may be for other

Received: 2023-03-09 Revised: 2023-07-07 Accepted: 2023-07-07

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master's degree student Master of Political Science Program, Special Program in Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: nawaphom1818@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University

reasons that make them become something that has no value or is not useful for living anymore. Either solid or soft, with moisture, such as plastic bags Wastepaper, food scraps, rags, food containers, ashes, manure or carcasses This includes any other material that can be cleared from streets, markets, livestock farms or elsewhere. This is consistent with the Enhancement and Conservation of the National Environmental Quality Act of 1992, which states that solid waste is part of the word "waste", which means solid waste, sewage, wastewater, polluted air, droppings or any other hazardous substances. which is left unattended or comes from a source of pollution Including residues or sludge from those things that are solid, liquid or gaseous, which have many different methods of waste management. both reuse Or recycle them into new things to use in everyday life.

Keywords: Problem Condition; Management; Infectious Waste

บทนำ (Introduction)

จากการที่มีการเกิดโรคระบาดของโรคโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งมีสาเหตุมาจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ โดยการระบาดได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2562 ที่ผ่านมาในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็น “ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ” เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 และเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 ได้ออกแถลงการณ์ระบุว่า “ไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ได้เข้าสู่ภาวะแพร่ระบาดไปทั่วโลกแล้ว” หลังมีการลุกลามไปยังหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว นับได้ว่าการระบาดของโรคดังกล่าวนี้ได้นำมาซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยติดเชื้อที่เพิ่มมากขึ้นหลายทวีคูณอย่างเป็นวงกว้างก็ว่าได้ สถานการณ์ของมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังคงน่าเป็นห่วง ทั้งในด้านของการเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว และประชาชนยังขาดความเข้าใจในการกำจัดหรือแยกมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดในชุมชนบ้านเรือนในหลายประเทศมีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดเชื้อโควิด-19 เพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ป้องกันจากคนทั่วไปและการรักษาจากทีมงานแพทย์ เช่น หน้ากากอนามัย ถุงมือแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งชุดป้องกันตนเอง (Personal Protective Equipment; PPE) หลอดยา เข็มฉีดยา และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รักษาผู้ป่วยติดเชื้ออื่น ๆ รวมทั้งการให้ประชาชนใช้ชุด Antigens Test Kit ด้วยตนเอง มูลฝอยติดเชื้อเป็นขยะที่อันตรายในแง่ของการส่งผลเสียต่อสุขภาพของผู้ที่อาจไปสัมผัส การเป็นพาหะในการแพร่กระจายเชื้อไวรัสไปตามแหล่งชุมชน จึงจำเป็นต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธีสำหรับประเทศไทย ปัญหาเรื่องมูลฝอยติดเชื้ออาจไม่ใช่อุปสรรคหลักออกพร้อมกับวิกฤติโรคระบาด โควิด-19 เหมือนประเทศอื่น แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามูลฝอยติดเชื้อที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ในอนาคตเมื่อประชากรในประเทศหันมาใช้หน้ากากอนามัยเพิ่มขึ้น มูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย คลินิก ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนจำนวนมากกว่า 37,000 แห่ง ซึ่งในขณะที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสพบว่าการสร้างมูลฝอยติดเชื้อเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกกว่า ๕ เท่าตัว ด้วยผู้ป่วยที่ติดเชื้อ 1 คน จะมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยติดเชื้อได้ประมาณ 2.85 กิโลกรัมต่อเตียงต่อวัน นอกจากนี้ประเทศไทยยังประสบปัญหามูลฝอยติดเชื้อจากบริการส่งอาหารในประเทศไทยด้วย โดยในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2563 รัฐบาลประกาศมาตรการจำกัดการเดินทาง รวมถึงปิดบริการสถานประกอบการทุกอย่างยกเว้นที่จำเป็น ขยะพลาสติก เช่น กล่องพลาสติกใส่อาหารสำเร็จรูปหรืออาหารแบบเดลิเวอรี่ ซ้อนซ้อนพลาสติก แก้วพลาสติก และหลอดดูดพลาสติก มีปริมาณเพิ่มขึ้น ปริมาณขยะเศษอาหารถูกทิ้งปะปนมากับขยะทั่วไปเองก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากครัวเรือนและผู้จัดเก็บไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปกำจัด แม้ปัญหามูลฝอยติดเชื้อจากโรคระบาดโควิด 19 จะมีความรุนแรงและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากเป็นปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นในสังคมโลกและในประเทศไทยได้ไม่นานจึงยังไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการเฉพาะเจาะจง

เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564) เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทาง ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ ซึ่งมีสาระสำคัญให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืนลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวิธีการสำคัญ ได้แก่ การลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิดการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป ขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยกจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การกำจัดขยะติดเชื้อ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 กำหนดให้การเก็บขนและกำจัดขยะติดเชื้อเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากนำไปฝังกลบขยะเหล่านี้จะไม่ย่อยสลายและทำให้เชื้อโรคแพร่กระจายได้ จึงต้องนำไปกำจัดด้วยเตาเผาที่ติดตั้งอุปกรณ์บำบัดมลพิษทางอากาศดักไว้เพื่อให้ได้มาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ระบุไว้ชัดเจนว่าหากไม่เผา ภายใน 7 วัน ต้องเก็บไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 10 องศา ไมเช่นนั้นจะเกิดการเน่าเหม็นและเชื้อโรคแพร่กระจายได้ง่าย ซึ่งเรื่องเหล่านี้กำลังเกิดขึ้นทั่วประเทศโดยเฉพาะพื้นที่สีแดงเข้มขยะติดเชื้อที่ถูกทิ้งไว้ปนเปื้อนกับขยะทั่วไป หรือกองไว้ เพื่อรอการเผาจะเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดการติดเชื้อเพิ่มขึ้น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) มีอำนาจหน้าที่ในการ

จัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง โดยในมาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 มีสาระสำคัญถึงการกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวมและการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ และให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการจัดระบบการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

เทศบาลตำบลท่าลี่ เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเลยที่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยจนเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ด้วยท่าลี่ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเลย เป็นที่ตั้งของสะพานมิตรภาพน้ำเหือง ซึ่งเชื่อมระหว่างอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย กับแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศลาว และจุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพแม่น้ำเหืองสามารถเดินทางไปยังเมืองแก่นท้าว และเมืองหลวงพระบาง อีกทั้งยังเป็นประตูไปสู่เมืองต่าง ๆ เพื่อการค้าและท่องเที่ยวทั้งในลาว ต่อไปยังเวียดนาม และจีน ซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานนี้ ทำให้อำเภอท่าลี่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและในขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอยที่เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญและต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา เทศบาลตำบลท่าลี่จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) และได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การลดปริมาณมูลฝอยและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย และกำหนดในพันธกิจ การพัฒนา พันธกิจที่ 6 ด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) เพื่อจัดการระบบกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมถึงกำหนดในยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบลท่าลี่ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (9) ควบคุมการกำจัดขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (10) การจัดให้มีบริเวณทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง เทศบาลตำบลท่าลี่ร่วมกับชุมชนทั้ง 4 ชุมชน จัดทำโครงการลดปริมาณขยะในชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา เพื่อดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน โดยใช้กลวิธีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ในการคัดแยกขยะและการแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์โดยการจัดทำเป็นสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัวที่เจ็บป่วยและเสียชีวิต เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในครัวเรือน อันจะทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดปริมาณลง และเพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย จึงกำหนดให้ถนนทุกสายในเขตเทศบาลตำบลท่าลี่ เป็นถนนปลอดถังขยะ ในปี พ.ศ. 2552 และสอดคล้องกับจังหวัดเลยมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของจังหวัดเลย ภายใต้นโยบาย “จังหวัดสะอาด” โดยใช้หลักการ 3Rs : Reduce Reuse และ Recycle ในการจัดการขยะต้นทาง ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง สอนปลายทางกำหนดให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และการจัดกลุ่ม Clusters ในการจัดการขยะ

มูลฝอย การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดเลยเน้นการมีส่วนร่วมในทุกระดับเพื่อร่วมกันดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน

จากความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าลี่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการขยะติดเชื้อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการบริหารจัดการขยะติดเชื้อในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อจะได้ทราบข้อมูลและนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดแผนปฏิบัติการด้านขยะมูลฝอยในมิติอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐในพื้นที่โดยตรง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารและการจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากการบริหารจัดการเป็นความรู้ที่สามารถถ่ายทอด มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ความจริงได้ ตลอดจนได้รับการศึกษาค้นคว้ามากันอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง การบริหารราชการและการบริหารธุรกิจตลอดจนการจัดการทุกสาขา ในทางปฏิบัตินั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นลักษณะผนวกความเป็นศิลป์ หมายถึงการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม เพราะการจัดการในองค์กรแต่ละองค์กรมีปัจจัยที่แตกต่างกัน

พิทยา บวรวัฒนา (2556, หน้า 2) การบริหาร หมายถึง เป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มัลลิกา ต้นสอน (2554, หน้า 10) การบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุนและการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

บรรจบ เนียมมณี (2553, หน้า 261) การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างรวมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- 2) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
- 3) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด วัตถุประสงค์นั้น ๆ

ต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

คำว่า “การบริหาร” (Administration) และ “การจัดการ” (Management) มีที่มาในเชิงพัฒนาขององค์ความรู้ที่แตกต่างกันแต่ปัจจุบันได้มีการกำหนดองค์ความรู้ทั้งสองด้านมาผสมผสาน

และประยุกต์เข้ากับองค์กรสมัยใหม่ สองคำนี้มีความหมายเช่นเดียวกันและสามารถใช้แทนกันได้ เพียงแต่ความนิยมคุ้นเคยหรือความนึกคิดเชิงภาษาที่แตกต่างกันไปบ้างเท่านั้น กล่าวคือ มินัย (Sense) ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ (วิชัย รูปชาติ, 2542, หน้า 25)

ฮอดเก็ตต์ (Hodgetts, อ้างถึงใน วิชัย รูปชาติ, 2542, หน้า 25) มองกระบวนการจัดการ ภายใต้แนวคิดเชิงระบบว่า กระบวนการจัดการที่แท้จริง ก็คือการทำหน้าที่ของการจัดการ (Management Function) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ของการจัดการภายใต้เรื่องที่สำคัญ 4 เรื่องได้แก่

- 1) การวางแผนกำหนดทิศทางของหน่วยงาน (Planning the Enterprises Direction)
- 2) การจัดโครงสร้างองค์กรและบุคคล (Organizing and Staffing the Structure)
- 3) การอำนวยการเชิงการนำและการผลักดันบุคลากร (Leading and Influencing the Personnel)
- 4) การควบคุมใน

แนวคิดเกี่ยวกับขยะติดเชื้อ

ขยะมูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการใช้ในกิจกรรมของชีวิตประจำวันของมนุษย์แล้วถูกทิ้งขว้าง เนื่องจากไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไปหรือไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ หรืออาจด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นกลายเป็นสิ่งที่หมดคุณค่าหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอีกต่อไป พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ต้องการ ทั้งที่เป็นของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ถุงพลาสติก เศษกระดาษเศษอาหาร เศษผ้า ภาชนะกล่องใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอันตรายอื่นใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ระบุว่า ขยะมูลฝอยเป็นส่วนหนึ่ง ของคำว่า “ของเสีย” ซึ่งหมายความรวมถึงขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มูลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใดซึ่งถูกปล่อยทิ้งไว้หรือมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งสิ่งตกค้างหรือกากตะกอนจากสิ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสภาพของแข็งของเหลว หรือก๊าซ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ขยะ หรือ มูลฝอย หรือมูลฝอยชุมชน เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน โดยรวมถึงเศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน ยกเว้นมูลฝอยที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

เศรษฐ ศรีสถิตย์ (2553) ได้แบ่งแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยชุมชนออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1) เขตที่อยู่อาศัย (Domestic Area) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประจำวัน ในการดำรงชีวิตตามบ้านเรือนของประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่แล้วขยะมูลฝอยมาจากห้องครัว เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ เป็นต้น นอกจากนี้อาจมีเศษกระดาษ พลาสติก ปะปนมาตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น

2) เขตพาณิชย์กรรม (Commercial Area) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประเภทธุรกิจการค้าขายของชุมชน โดยเฉพาะตามเขตย่านพาณิชย์กรรม ตลาดสด ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ ได้แก่ เศษสินค้าที่ไม่ต้องการ เช่น บรรจุภัณฑ์ พลาสติก กระดาษ เป็นต้น หากพิจารณาในตลาดสดจะพบขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ เช่น เศษผัก ผลไม้ ที่เกิดจากการค้าขายอาหารสด โดยทั่วไปขยะมูลฝอยจากเขตนี้ไม่ค่อยก่อปัญหามากนัก เพราะขยะมูลฝอยประเภทเศษกระดาษ พลาสติก มักถูกคัดแยกออกไปก่อนโดยกลุ่มแม่ค้าหรือพวกเก็บเศษขยะมูลฝอยไปจำหน่าย รวมทั้งพวกเศษอาหาร ผักสด ผลไม้ จะมีคนมารับซื้อไปเลี้ยงสัตว์

3) เขตสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา (Institution Area) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมบริการของทางราชการ การเรียนการสอน โดยมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นเศษกระดาษ พลาสติก นอกจากนี้ยังมีพวกของเสียอันตรายบ้างในบางส่วนที่มาจากอาคารที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ หรือการเพาะเลี้ยงเชื้อ หรือมีสารเคมีประเภทอันตราย เช่น โลหะหนัก สารรังสี เป็นต้น ขยะมูลฝอยอันตรายจากบริเวณนี้สามารถควบคุมได้ง่ายกว่าจากชุมชน

4) เขตอุตสาหกรรม (Industrial Area) ได้แก่ บริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ และมีการผลิตขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ทั้งที่เกิดจากกระบวนการผลิตโดยตรงและโดยอ้อม เช่น เกิดจากบรรจุภัณฑ์หรือของเสียจากการผลิตเอง องค์ประกอบของขยะมูลฝอยจากแหล่งอุตสาหกรรมแบ่งเป็นขยะมูลฝอยทั่วไปและขยะมูลฝอยอันตราย โดยลักษณะขยะมูลฝอยอันตรายขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม ขยะมูลฝอยที่เป็นอันตรายอาจมีประโยชน์ต่อกิจกรรมอื่นได้ เช่น น้ำมันเก่าหรือเศษน้ำมันเชื้อเพลิง สารทำลายที่ใช้แล้ว สามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพหรือผสมกับน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดอื่นได้ ส่วนขยะมูลฝอยทั่วไปจากเขตอุตสาหกรรมมีลักษณะเหมือนกับขยะมูลฝอยชุมชนทั่วไปทั้งนี้อาจเกิดจากกิจกรรมประจำวันของคนงานหรือพนักงาน

5) เขตเกษตรกรรม (Agricultural Area) ได้แก่ บริเวณที่มีการเพาะปลูก หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ดังนั้น ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่มักเป็นสารอินทรีย์ที่พร้อมจะเน่าเปื่อยย่อยสลายและส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เช่น เศษผัก ผลไม้ ขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลจากสัตว์เลี้ยง หากมีการจัดการที่ดีมูลฝอยเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์หรือเศษผัก ผลไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ในเขตเกษตรกรรมยังมีการใช้สารเคมีและวัตถุที่มีพิษซึ่งจะกลายเป็นขยะมูลฝอยอันตราย

สถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อของประเทศ

สถานพยาบาลเป็นหน่วยบริการสุขภาพให้แก่ประชาชนทั้งการรักษาพยาบาล ส่งเสริมป้องกันโรคและฟื้นฟู ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงพยาบาลก่อให้เกิดของเสียและมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ทั้งมูลฝอยทั่วไปมูลฝอยอันตราย และมูลฝอยที่เกิดจากกระบวนการทางการแพทย์ที่ติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ ซึ่งล้วนแต่ต้องการจัดการเป็นพิเศษ โดยเฉพาะมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากกระบวนการรักษาพยาบาล การตรวจวินิจฉัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค ซึ่งในกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขอบเขตของแหล่งกำเนิดมูลฝอยติดเชื้อออกเป็น 3 แหล่งใหญ่ ๆ คือ สถานพยาบาลคน สถานพยาบาลสัตว์ และห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมาย ยกตัวอย่างเช่น

อุทัย หิรัญโต (2523, หน้า 4 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2548, หน้า 29) ให้นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองท้องถิ่นและดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วนทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมจากรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น.

แฮร์ริส จี. มอนตากู (Harris G. Montagu, 1984) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประชาชนไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปความหมายสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การจัดการปกครองท้องถิ่นของคนในท้องถิ่น โดยการเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาดำเนินการปกครอง ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนแต่ละชุมชนอาจจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันทั้งในด้านพื้นที่ จำนวนประชากรความเจริญมั่งคั่ง ทำให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมแต่อำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องมีขอบเขต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น หากมีอำนาจมากเกินไปหน่วยงานท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายเป็นรัฐอธิปไตยเองซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของชาติ อำนาจของท้องถิ่นมีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความเจริญของแต่ละท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยแบ่งสิทธิออกเป็น 2 ประการ คือ 1) สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) สิทธิที่จะกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ (เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อจะได้แก้ปัญหของประชาชนใน

ชุมชนได้อย่างถูกต้องส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจตามวิถีของแนวทางระบอบประชาธิปไตย

บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

อาณาเขตที่ตั้ง

จังหวัดเลยตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในแนวเทือกเขาเพชรบูรณ์ มีพื้นที่ประมาณ 11,424 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,140,382 ไร่ จัดว่าเป็นจังหวัดขนาดกลาง ลักษณะรูปร่างของพื้นที่จังหวัดคล้ายกับกระทะใบบัว นับเป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคเหนือ เรียกได้ว่าเป็นประตูสู่ล้านนา และในอนาคตจะเป็นประตูสู่ล้านช้างด้วย จังหวัดเลยอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางรถยนต์ประมาณ 520 กิโลเมตร มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและจังหวัดใกล้เคียง 6 จังหวัด

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลท่าลี่ เป็นที่ราบและมีลำน้ำไหลผ่านเทศบาล นั่นก็คือแม่น้ำคาน นอกจากนี้ยังมีลำน้ำห้วยเล็กๆ ไหลผ่าน อันได้แก่ ห้วยน้ำวัก ห้วยเตื่อ และ ห้วยอิฐ ท่าลี่ เมืองชายแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดเลย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเลย ระยะทาง 46 กิโลเมตร บริเวณของเทศบาลตำบลท่าลี่ เป็นแหล่งชุมชนเก่าแก่ มีผู้คนอาศัยติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน กว่า 125 ปี ท่าลี่ มีภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบ เปรียบเสมือนอัญมณีแห่งขุนเขา มีน้ำคานไหลผ่าน เปรียบเสมือนสายเลือดที่หล่อเลี้ยงชาวท่าลี่ ให้อุดมสมบูรณ์ ในอดีตชาวบ้านได้ทำเครื่องมือคักปลาที่สานด้วยไม้ไผ่ บริเวณแม่น้ำคาน เรียกว่า "หลี่" ภายหลังได้แผลงเป็น "ลี่" จึงเป็นที่มาของอำเภอท่าลี่มาจนถึงปัจจุบัน เทศบาลตำบลท่าลี่ มีพื้นที่ 5 ตารางกิโลเมตร มีประชากร จำนวนทั้งสิ้น 2,090 คน แยกเป็น เพศชาย 1,008 คน เพศหญิง 1,082 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 526 ครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 418 คน ต่อตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 2 หมู่บ้าน 4 ชุมชน มีอาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับทุ่งนาโพธิ์ บ้านเมียง ตำบลหนองผือ เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดกับบึงวังสีม บ้านท่าลี่ ตำบลท่าลี่ เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ทิศตะวันออก ติดกับลำน้ำคาน บ้านโนนสว่าง ตำบลท่าลี่ เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ทิศตะวันตก ติดกับห้วยน้ำวัก บ้านท่าลี่ ตำบลท่าลี่ เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

บทสรุป

ขยะเป็นสิ่งที่เกิดจากการใช้ในกิจกรรมของชีวิตประจำวันของมนุษย์แล้วถูกทิ้งขว้าง เนื่องจากไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไปหรือไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ หรืออาจด้วยเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นกลายเป็นสิ่งที่หมดคุณค่าหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอีกต่อไป พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ต้องการ ทั้งที่เป็น ของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ถุงพลาสติก เศษกระดาษเศษอาหาร เศษผ้า ภาชนะกล่องใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ระบุว่า ขยะมูลฝอยเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า “ของเสีย” ซึ่งหมายความรวมถึงขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มูลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใดซึ่งถูกปล่อยทิ้งไว้หรือมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งสิ่งตกค้างหรือกากตะกอนจากสิ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ซึ่งมีวิธีการจัดการกับขยะหลายรูปแบบมาก ทั้งการนำกลับมาใช้ใหม่ หรือทำการรีไซเคิลให้เป็นสิ่งของใหม่เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- โกวิทย์ พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ธเรศ ศรีสถิตย์. (2553). *วิศวกรรมการจัดการมูลฝอยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจบ เนียมมณี. (2553). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2556). *ความหมายของการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2554). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- วิชัย รูปขำดี. (2542). *การบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: สดสบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร
- Hodgetts, R. M. (1991). *Organizational Behavior: Theory and Practice*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Montagu, Harris G. (1984). *Comparative Local Government*. Great Britain: William Brendon and Son.